

Op de korrel

FOTO: MARIA BROUWER

Accountants ondermijnen het gezag

“De andere overheid komt eraan.” Met deze stimulerende belofte reageerde Roel Bekker, secretaris-generaal van Verkeer & Waterstaat in het Financieel Dagblad op CDA-Kamerlid Eddy van Hijum. In een venijnig artikel had de CDA-parlementariër zijn beklag gedaan over de Haagse bemoeizucht en beheersingsdrift. Volgens van Hijum werd het tijd dat de overdaad aan regels, protocollen en monitors plaats maakten voor echte bestuurlijke vernieuwing.

Niets van waar, betoogde Bekker en hij voerde een lange reeks van bestuurlijke innovaties aan om zijn betoog te onderbouwen.

Wie heeft er nu gelijk? Ik denk beiden. Het debat is typerend voor de overgangsfase waarin de overheid verkeert: enerzijds nog gedomineerd door traditioneel top-down beheersingsdenken, anderzijds zich aanpassend aan de eigentijdse behoeften van publieke dienstverleners, met uitvoerders die zelf prima weten hoe ze iets moeten aanpakken. Kenmerkend voor zo'n fase is een grote hoeveelheid wrijving: verhitte debatten, kwaai koppen en een leger van zwarte pietten dat voortdurend van hand wisselt.

Ook accountants ontkomen niet aan het strijdgewoel. De voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekencommissies, Robert Mul, was van mening dat accountants de minister ondermijnen. “Ze hebben jarenlang niets gedaan en verzetten zich nu tegen een wettelijk besluit.” Op deze wijze reageerde hij op het advies van het NIVRA om het oordeel over de rechtmatigheid apart - dus niet geïntegreerd met de getrouwheidsverklaring - in de jaarrekening te vermelden.

De kritiek van Mul stond overigens haaks op een onlangs geformuleerd standpunt van het kabinet. Dat vond dat juist het management verantwoording moest afleggen over rechtmatigheid. Dit om de regel- en controledruk te verminderen. Als NIVRA konden we ons goed vinden in deze laatste zienswijze, alleen was het jammer dat die zich beperkte tot de rijksoverheid. Want juist bij de lagere overheden doen zich de meeste problemen voor.

Zo nemen de klachten over de gemeentelijke jaarrekeningen toe. Het probleem is niet zozeer dat er wordt afgeweken van de regels, het probleem is eerder dat er wél volgens de regels wordt gewerkt. De richtlijnen voor de verslaggeving van gemeenten bevatten namelijk een grote hoeveelheid uitzonderingen en wijken op belangrijke punten af van hetgeen gebruikelijk is in het bedrijfsleven. Het leidt tot jaarverslagen die voor de burger, ook als die zeer goed is geïnformeerd, nauwelijks te volgen zijn. Die verslagen schieten dus hun doel voorbij, want uiteindelijk gaat het om een heldere verantwoording aan de belastingbetaler.

Ernstig was verder de kritiek van de ministeries op het functioneren van de externe accountants.

In een uitgebreide review werd geconstateerd dat veel controles behoorlijk te kort schoten.

De gebreken betroffen de controle-aanpak, de oordeelsvorming, de rapportages en de dossiervorming. In dit geval een schoen die ons wel degelijk past en die we dus ook moeten aantrekken.

Het NIVRA voert op dit moment intensieve gesprekken met de leiding van de departementen en de kantoren om de situatie te verbeteren.

Op 9 mei 2005 spreken onder andere staatssecretaris Rutte en NIVRA-voorzitter Frans van der Wel op het VERA-seminar ‘Onderwijs onder controle’ over rechtmatigheid en controleproblematiek.

Het seminar is al weken volgeboekt. De belangstelling hiervoor is groot. Dit illustreert de grote behoefte aan duidelijkheid en transparantie als het gaat om verantwoording van de overheidsfinanciën. Een mooie kans voor onze beroepsgroep om haar waarde voor de samenleving aan te tonen. Want het tijdperk van alleen de regeltjes keurig volgen is voorgoed voorbij.

Gert Smit
algemeen directeur